

*Filip Škrabić, prof.
Stipe Medić*

*Podmorske špilje na Ratu u Solinama - "muzej pod
morem"*

Prije 25000 godina, zbog pokretanja pri formiranju Zemljane kore, iz područja današnjeg Sredozemlja prodire more i plavi središnji dio Jadrana do crte Kornati - talijanska obala, odnosno do njegove današnje dubine od prilike 100 metara. Svi naši južni otoci još su planinske uzvisine, osim Palagruže, Jabuke, Brusnika, Sveca i Sušca. Prije 15000 godina iz Atlantika more ponovno prodire u veliku mediteransku dolinu i tada započinje i njegovo prodiranje u sjeverni Jadran. Prije 7000 godina razina Jadrana je 25 metara niža nego danas. Današnji otoci su još negdje spojeni s kopnom samo plićacima, riječna ušća počinju nalikovati svom današnjem izgledu.

U vrijeme tih promjena na kugli zemaljskoj nije bilo čovjeka da bi to promatrao, vidio ili zabilježio minule događaje, no ipak su ostali neki materijalni dokazi koje možemo uočiti. Jedan od dokaza nalazi se šezdesetak metar od poznate Hrvatske plaže "Rat" u Brelima, gdje se nalaze dvije špilje, na dubini mora od 5 do 18 metara. Obilazak i uživanje u ljepoti ovih podmorskih špilja moguće je uz korištenje ronilačke opreme.

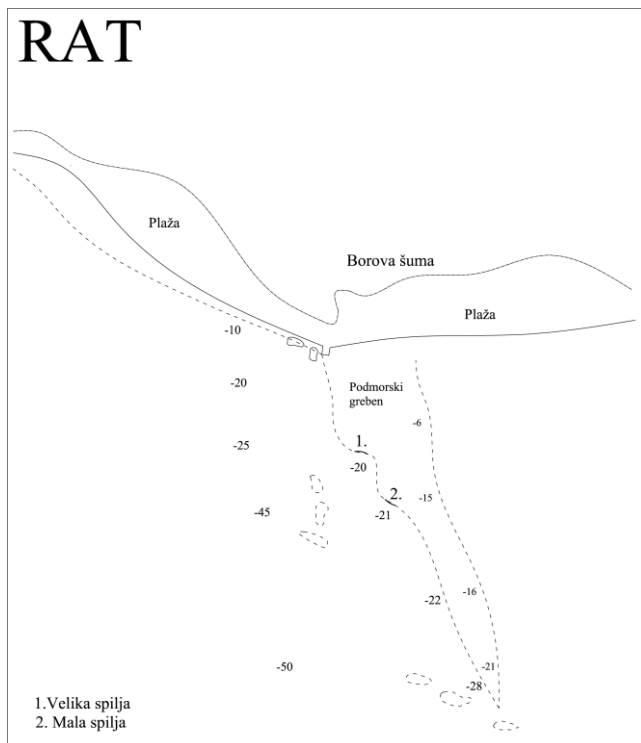

Starije generacije Breljana nisu imala mogućnosti da upoznaju unutrašnjost i uživaju u ljepoti oblika što ih je more vjekovima stvaralo, ali su za njih znali. Na postojanje špilja su ih upozoravale osvjetljeni horizontalni i bočni ulaz Velike špilje, posebno je ljepo vidljiva tijekom sunčanog dana. Mala špilja je teško vidljiva jer ima smo jedan bočni ulaz te unutrašnjost nije osvjetljena . Djecu prilikom odlaska na kupanje redovito su upozoravali da tijekom kupanja izbjegavaju "Rata" jer iz rupa prijeti opasnost za život kupača pa i manjih brodova. Rupe mogu povući kupača, u rupama žive velike hobotnice, morski čovik i slično. Ronioci Dragan Laković, trener instruktor u tvrtci Agvanaut, Matko Medić, vlasnik tvrtke Agvanaut iz Brela, Stipe Medić, pok. Mate i drugi instruktori izvršili su potrebna mjerenja i opis podmorskih ljepotica na ratu i podmorskog grebena.

Spilje pod morem nalaze se na podmorskom grebenu koji je nastavak kršnog područja koje se proteže od Krička do „Plave zastave“ i nastavlja se 150 metara u podmorju. U neposrednoj blizini se nalazi napušteno naselje Pod Spile čiji su ostaci sačuvani. Slične spilje mogu se vidjeti sa sjeverno-istočne strane šetališta koje vodi od "Rata" prema Liskamenu.

Pored dvije sačuvane špilje vidljivi su brojni ostaci špilja zatrpanih pijeskom. Neposredno ispod same plaže na zapadnoj plaži dubina mora kreće se od 10 m do kraja Podmorskog grebena 28 m, a dubina na gornjem dijelu podmorskog grebena kreće s neposredno ispod „Plave zastave“ od 1m do 16m.

Cijeli podmorski greben je interesantan za ronioce koji pored špilja žele upoznati zapadnu stranu podmorskog grebena i brojne grebene manjih dimenzija.

a) **Velika špilja**

Pet ulaza omogućuju pristup u Veliku špilju. Bočni ulaz je polukružan širine 12 m i visine 9 m. Na vratima se nalaze velike stijene odronjene od hridi. Drugi ulaz je nepravilnog elipsastog oblika, paralelan s površinom mora, to jest otvor kroz pokrov špilje, omogućava izravan pristup velikoj spiljskoj dvorani širokoj 16 m, visokom 10 m i dugoj 10 m.

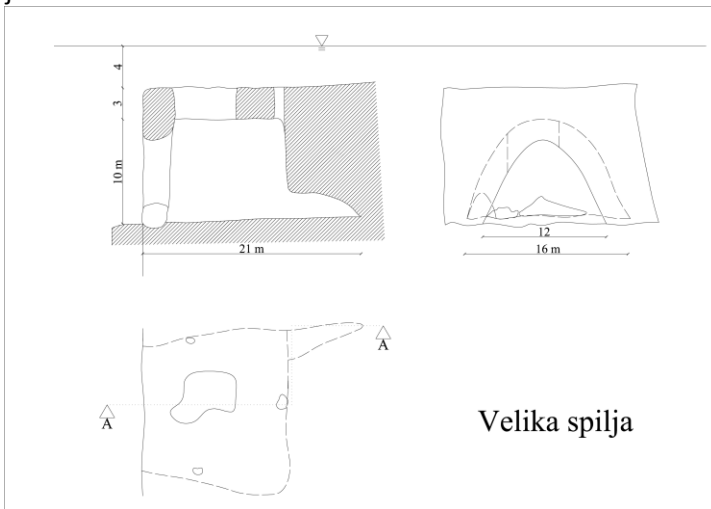
Bočni ulaz

Bočni i horizontalni ulazi podesni su za ronioce početnike. Iz velike dvorane izrasta manje špilja kao rog.

Horizontalni ulaz

Produžetka je podesna po cijeloj dužini za ronjenje. Promjer ulaza iznosi 5 m koji se postepeno smanjuje, a dužina produžetaka iznosi oko 8 m. Ukupna dužina od bočnog ulaza kroz veliku spiljsku dvoranu do kraja produžetaka iznosi 30 m. Ronioci su ispred i u velikoj dvorani vidjeli obrušene velike stijene, iz čega se može zaključiti da je neki tektonski pokret (ili potresna aktivnost u geološkoj prošlosti) izmijenio izgled podzemnog prostora u koji je kasnije ušlo more. Podmorskim kanalima spilja i jama, često smo iznenađeni rezultatima raznolikog mehaničkog i kemijskog oblikovanja pojedinih prostora. Potpuno okruglih, ovalni i izglučani kanali su dokaz nama gotovo neshvatljivih pritisaka i snage vode ispunjene materijalom koji istovremeno erodira i koridira vapnenačkim naslagama. Osim kanala i prolaza na početku spilje smješten je kameni most, čiji postanak je rezultat u čvrstoći vapnenačkih slojeva i određenog položaja pukotina duž kojih je to razaranje napredovalo brže ili sporije.

b) Mala špilja

Ulaz u malu špilju je polukružnog oblika na dnu širok 4,4 m, visine 5 m. Špilja je dugačka 10.5 m, visina i širina se postepeno smanjuju. Cijelom dužino špilje mogu se kretati roniocima na dubini od 13 do 18 m i promatrati što je učinilo more, kamen i vrijeme u kanalu kraškog prostora u oblicima stijena i istaloženim naslagama kalciti salijeva. Neposredno nakon ulaza u špilju vidljiva je vertikalna rupa u obliku stožca visoka 3m bez izlaza. Da bi uživali u tami

podmorskih i podzemnih dvorana i promatrali okamenjeni svijet kojeg su sagradile kapljice mora vidljivo je smo u podmorskim špiljama morate naučiti roniti s opremom.

